

Небаба Наталія

Науковий керівник: д.е.н., проф. Журавка Ф.О.
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Постановка проблеми. Останнім часом в економічній літературі значну увагу приділяють питанням пов'язаним з недержавним пенсійним забезпеченням, у тому числі питанням, пов'язаним з управлінням фінансовими потоками в цій сфері. Проте на сьогодні в економічній літературі не існує визначення поняття «фінансових потоків в системі пенсійного забезпечення».

Мета. Визначити поняття фінансового потоку в системі недержавного пенсійного забезпечення.

Обґрунтування отриманих результатів. Розглядаючи складові даного терміну, перш за все слід виділити наступні поняття: недержавне пенсійне забезпечення та фінансовий потік. В свою чергу трактування поняття фінансового потоку необхідно здійснювати на основі синтезу понять потоку, фінансів та економічних ресурсів.

В літературі по різному трактують поняття фінансів. Найбільш застосованим є визначення їх, як фінансових або грошових відносин, що виникають у ході підприємницької діяльності у процесі формування власного капіталу, цільових фондів коштів, їхнього розподілу і використання. Існує також визначення фінансів як економічної категорії, що відображає створення, розподіл і використання фондів фінансових ресурсів для задоволення потреб господарської діяльності, або ж фінанси трактовано як економічні відносини, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів коштів із метою виконання функцій і завдань та забезпечення умов розширеного відтворення [1].

Поняття ресурсів в Економічній енциклопедії визначається як природні, сировинні, матеріальні, трудові, фінансові цінності, що можуть бути використані на створення товарних ресурсів, надання послуг, одержання додаткової вартості.

Під потоком в економіці розуміється грошова чи товарна маса, що перебуває в обігу певний час.

Отже, на основі синтезу вищезазначених понять ми можемо дати наступне визначення фінансового потоку.

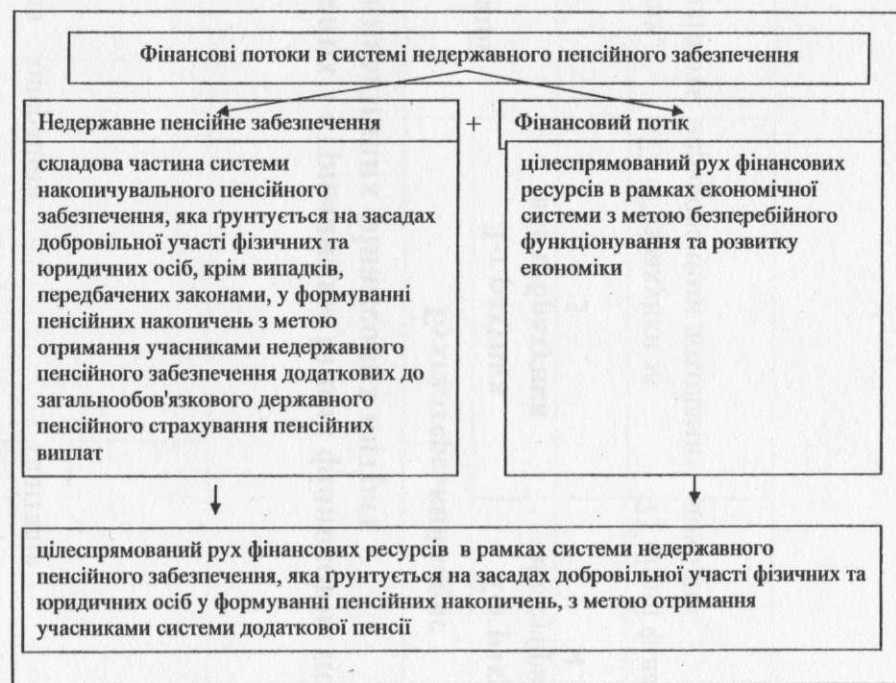
Фінансовий потік – це цілеспрямований рух економічних ресурсів в рамках фінансової системи з метою безперебійного функціонування та розвитку економіки.

Що стосується поняття недержавного пенсійного забезпечення то в різних джерелах воно визначається по-різному.

Недержавне пенсійне забезпечення в Україні – це додаткове до обов'язкового державного пенсійного забезпечення джерело пенсійних виплат.

Що ж стосується законодавства, то тут наводиться визначення лише системи недержавного пенсійного забезпечення. Згідно Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» система недержавного пенсійного забезпечення визначається як складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, що базується на принципах добровільної участі фізичних і юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Проаналізувавши поняття «фінансовий потік» та систему недержавного пенсійного забезпечення автор вважає за доцільне під фінансовим потоком в системі недержавного пенсійного забезпечення розуміти цілеспрямований рух фінансових ресурсів в рамках системи недержавного пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками системи додаткової пенсії (рис. 1).

Рис. 1. Визначення терміну «фінансовий потік в системі недержавного пенсійного забезпечення»

грунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками системи додаткової пенсії.

1. Ковалюк О. М. *Методологічні основи фінансового механізму* / О. М. Ковалюк // *Фінанси України*. – 2003. – № 4. – С. 51-60
2. *Про недержавне пенсійне забезпечення*: Закон України від 09.07.2003, № 1057-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>. – Законодавство України.
3. *Про оподаткування прибутку підприємств*: Закон України від 28.12.1994 № 334/94-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94-%E2%F0>. – Законодавство України.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Ткаленко Ю. В., Личкун Т. С.

Науковий керівник: Олексіч Ж. А.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Сучасний фінансовий ринок відіграє важливу роль у накопиченні, розподілі інвестиційних ресурсів та наданні фінансових послуг, він знаходиться під впливом потужної конкуренції між банківськими та небанківськими фінансовими установами. Протягом останніх років істотно підвищилась роль небанківських фінансових установ для соціально-економічного розвитку України. Це пояснюється тим, що вони здатні надавати клієнтам більш широкий спектр послуг, ніж банки та забезпечувати його більш високий рівень. Однак, на сьогодні, головною проблемою у діяльності небанківських фінансових установ (НФУ) залишається те, що їх наявний потенціал і можливості використовуються не повністю.

Останнім часом багато уваги приділяється проблемі дослідження перспектив функціонування НФУ на фінансовому ринку, а також впливу їх на економічний розвиток країни. Із зарубіжних науковців цим питанням займалися А. Акелроф, Ф. Аллен, В. Берг, Р. Левайн, К. Маркс, М. Ротшильд, Е. Сандоян. Серед вітчизняних вчених дослідженню ролі НФУ на фінансовому ринку увагу приділяли: В. Базилевич, О. Другов, Ю. Журавльов, Л. Співак, М. Столбов. Проте подальшого дослідження потребують особливості функціонування небанківських фінансових установ та їх вплив на соціально-економічний розвиток держави.

Метою даного дослідження є детальне дослідження діяльності небанківських фінансових установ як важливого учасника фінансового ринку України.

фінансових реформ є необхідною умовою економічного зростання. Інноваційні процеси, які є необхідною умовою досягнення сталого економічного зростання, істотно мірою залежать від своєчасного та повноцінного фінансового наповнення [1]. Україна в умовах необхідності подолання негативних економічних явищ та досягнення сталого розвитку відчуває сьогодні істотну потребу у належному фінансовому забезпеченні, досягнення якого неможливе без розв'язання низки проблем, серед яких найбільш значущими є: фінансово-економічна нестабільність у країні; недосконалість нормативно-правового регулювання у сфері фінансових послуг; недосконалість системи державного контролю за фінансовою надійністю фінансових інститутів; низька фінансова культура населення та їх недовіра до послуг небанківських установ; недостатня інформаційна прозорість діяльності НФУ і компаній, що їх обслуговують [3].

Проте, незважаючи на існування зазначених проблем, протягом останніх років в Україні все одно спостерігається розвиток та розширення спектру фінансових послуг, що пропонуються небанківськими установами. В той же час, даний розвиток не є однорідним і поряд зі зростанням фінансових, факторингових, лізингових компаній та ломбардів скорочується кількість діючих недержавних пенсійних фондів та кредитних спілок.

В Україні на початку 2012 року діяло 442 страхових компанії, 613 кредитних спілок, 456 ломбарди, 136 недержавних пенсійних фондів (в т.ч. 40 адміністраторів НПФ), 251 фінансові компанії та інші [4].

У порівнянні з попередніми роками кількість небанківських фінансових установ поступово зменшується (з -1% до -1,5% на рік).

Як відомо, першим показником рівня розвитку економіки будь-якої країни є ВВП, його структура і динаміка. Аналіз даних підтверджує динамічне зростання вартості активів НФУ, частка яких у ВВП зростає.

Так, розмір активів небанківських інститутів на кінець 2011 року у порівнянні до 2010 року збільшився на 14,3% і склав 79,9 млрд. грн. З них найбільшу частку становлять активи страховиків (60,2%), фінансових компаній (22%) та активи кредитних установ (у сукупності 14,8%). Найбільші темпи приросту активів спостерігаються у фінансових компаній (+70%). Позитивні тенденції зростання у 2011 році також мали місце у інших кредитних установ (+56,2%) та ломбардів (+35,5%).

Отже, можна зробити висновок, що ринок небанківських фінансових послуг має значний потенціал, проте потреби економіки та населення в якісних фінансових послугах повністю не задоволені. Проаналізувавши рівень впливу діяльності даних установ на ефективний розвиток економіки України, вважаємо, що успішний розвиток фінансового ринку залежатиме від:

- формування фінансово стійких організацій,
- формування якісних небанківських послуг,